

УДК 351.746.1

DOI: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.52.250658>

Квіткін Петро Васильович, кандидат філософських наук, професор, професор кафедри філософії, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Україна
e-mail: petrkvitkin@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-1598-1425

Дятлова Ірина Володимирівна, кандидат філософських наук, старший викладач кафедри філософії, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Україна
e-mail: irena518@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-3063-9772

Петрова Людмила Олександрівна, кандидат філософських наук, доцент, учений секретар, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Україна
e-mail: luida64p@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-9341-1030

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ОСОБИСТОСТІ: ФАКТОРИ ГОМЕОСТАЗИСУ

Розглянуто проблему гомеостазису інформаційної безпеки особистості в сучасному суспільстві. Досліджено фактори, що впливають на стан і тенденції інформаційної безпеки особистості. Визначено фактори гомеостазису інформаційної безпеки особистості. Обґрунтовано шляхи діяльності щодо забезпечення гомеостазису інформаційної безпеки особистості в сучасних умовах буття українського суспільства.

Ключові слова: *інформаційна безпека особистості, фактори гомеостазису інформаційної безпеки особистості, шляхи забезпечення гомеостазису інформаційної безпеки особистості.*

Постановка проблеми. Проблема гомеостазису інформаційної безпеки особистості постає актуальною науковою проблемою, яка має теоретичне і практичне значення та виявляється в декількох аспектах.

По-перше, проблема забезпечення інформаційної безпеки суспільства та особистості постає однією з фундаментальних проблем сучасного соціуму, від ефективного вирішення якої залежить стан національної безпеки держави, ефективність і сталий розвиток суспільства.

По-друге, усвідомлення сутності і змісту факторів гомеостазису інформаційної безпеки особистості є необхідною передумовою для формування державної політики щодо захисту інформаційної безпеки особистості, основних напрямків діяльності щодо підвищення ефективності її функціонування в сучасних умовах.

По-третє, у дослідженнях, присвячених проблемам інформаційної війни, загрозам інформаційної безпеки суспільства та особистості не приділяється достатньої уваги особистісному фактору, залишається поза аналізом такий аспект, що особистість, свідомість та психіка якої зазнали деструктивних впливів або яка неадекватно сприймає процеси суспільної життєдіяльності, постає ретранслятором інформаційних матеріалів засобів масової інформації або джерелом розповсюдження власного сприйняття та оцінки дійсності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інформаційної безпеки держави та особистості як актуальна проблема сьогодення знайшла закріплення в нормативно-правових актах, дослідженнях вітчизняних і закордонних науковців.

Загальні проблеми інформаційної безпеки стали предметом досліджень В. Богуша, О. Юдина, О. Дзьобаня, О. Данильяна, Є. Мануйлова, В. Пилипчука, Н. Волошина, Ю. Мелякової, В. Фурашова, А. Фороса, В. Ліпкана. Правовий аспект інформаційної безпеки досліджують В. Абакумов, Б. Кормич. Проблема інформаційної безпеки особистості присвятили наукові дослідження М. Воротнюк, О. Сушко, О. Золотар, Я. Жарков, М. Дзюба, І. Замаруєва, О. Шаратова, В. Петрик, Ю. Рублик, Л. Маніна, А. Єльніков, Г. Грачев, І. Кукан. Проблема пошуку шляхів забезпечення інформаційної безпеки відображено в дослідженнях А. Гуза, В. Гурковського, О. Довганя, С. Домбровської, О. Дзьобаня, В. Пилипчука, А. Манойло, Л. Дж. Хоффмана, О. Тихомирова, Р. Марутяна, О. Семченка та В. Петрика. Загрози інформаційній безпеці держави та особистості досліджуються В. Ливенко, Я. Жарковим, Л. Компанцевою, В. Остроуховим, В. Петриком, М. Присяжнюком, Є. Скулишом, Р. Чирвою, П. Шпигою, Р. Рудником, Г. Сасином.

У дослідженнях науковців проаналізовано загрози і виклики інформаційній безпеці держави та особистості, запропоновано шляхи захисту інформаційної безпеки держави та особистості, що становить науково-теоретичну базу і методологічну основу подальших наукових досліджень усього спектра проблеми інформаційної безпеки особистості. Разом із тим, високо оцінюючи дослідження науковців, слід зазначити, що в дослідженнях не знайшла теоретичного осмислення проблема факторів гомеостазису інформаційної безпеки особистості, яка є необхідною передумовою визначення напрямків діяльності щодо забезпечення і формування інформаційної безпеки особистості в умовах трансформації системи міжнародних відносин, загострення

глобальних і виникнення новітніх загроз існуванню цивілізації, у процесі цивілізаційної ідентифікації народів.

Метою статті є концептуалізація розуміння факторів гомеостазису феномену інформаційної безпеки особистості.

Виклад основного матеріалу. У багатогранній палітрі проблем інформаційної безпеки особистості особливе значення посідає проблема факторів гомеостазису інформаційної безпеки особистості. Вирішення цієї проблеми є необхідною передумовою осмислення сутності і змісту діяльності щодо захисту та формування інформаційної безпеки особистості.

Вихідним для теоретичного осмислення факторів гомеостазису інформаційної безпеки особистості є розуміння факторів і загроз інформаційній безпеці особистості, сутності і змісту інформаційної безпеки особистості.

На основі аналізу праць вітчизняних і закордонних дослідників авторами у статті «Інформаційна безпека особистості: теоретико-методологічний аналіз» (2021) були визначені кілька груп факторів, що впливають на стан і динаміку інформаційної безпеки особистості [5, с. 52–55].

Перша група факторів – це інформаційно-пропагандистські та інформаційно-психологічні впливи, що безпосередньо спрямовані на упровадження деструктивної інформації у свідомість і (або) підсвідомість людини, що призводить до неадекватного сприйняття нею дійсності. Інформаційні впливи залежно від мети та умов набувають характеру інформаційної війни, інформаційної боротьби, інформаційного протистояння та інформаційної взаємодії. Особливістю сучасних процесів в інформаційній сфері є органічне поєднання усіх форм інформаційних стосунків. Окрему увагу, зовсім не безпідставно, дослідники приділяють «смісловим війнам» [7; 9; 10], «ментальним війнам» [6] і «мережевим війнам» [1], які, на думку вітчизняних науковців О. Данильяна і О. Дзьобаня, спрямовано на руйнування традиційних базових цінностей певної нації та імплантацію власних [1, с. 22].

Друга група факторів, що впливають на інформаційну безпеку особистості – це соціокультурні фактори (економічні, соціальні, політичні та духовні фактори), якими постають: процеси буття людства в цілому, світового співтовариства; стан і тенденції розвитку суспільства, процеси, що відбуваються в усіх сферах його життєдіяльності; безпосередні умови життєдіяльності особистості, стан та особливості процесів життя колективів. Підкреслюючи роль цієї групи факторів детермінації інформаційної безпеки особистості, доцільно додати, що саме на зумовленість соціальними чинниками змін, що відбуваються в ціннісній системі, свого часу звернув увагу Е. Дюркгейм, на думку якого, як відзначають дослідники, суспільство є джерелом усіх людських цінностей, що впливають із соціальної реальності [4].

Третя група факторів інформаційної безпеки особистості – це рівень сформованості свідомості і сталість функціонування психіки особистості.

Четверта група факторів інформаційної безпеки особистості – це здатність особистості існувати в сучасному інформаційному просторі. Інформаційна безпека особистості – це насамперед належний рівень теоретичної та практичної підготовки особистості, при якому досягається захищеність і реалізація її життєво важливих інтересів та гармонійний розвиток незалежно від наявності інформаційних загроз.

Другим вихідним пунктом для аналізу факторів гомеостазису інформаційної безпеки особистості є розуміння сутності і змісту інформаційної безпеки особистості. Автори, спираючись на результати власних попередніх досліджень, виходять із того, що інформаційна безпека особистості – це готовність і здатність особистості зберігати цілісність і сталість світоглядних позицій, системи цінностей і ціннісних орієнтацій, переконань і життєвих стратегій в умовах інформаційно-пропагандистських та інформаційно-психологічних впливів на свідомість і психіку, цивілізаційної ідентифікації соціуму та особистості, соціокультурних трансформацій суспільства [5, с. 56]. У структурі інформаційної безпеки автори виділяють: світоглядно-ментальну складову (знання, переконання, цінності й ціннісні орієнтації, життєві позиції та ідеали); когнітивну складову (уміння аналізувати й оцінювати інформацію, процеси суспільної життєдіяльності); культурологічну складову (знання технологій інформаційних та інформаційно-психологічних впливів, культура користування сучасними технічними засобами інформації та комунікації) [Там само].

Спираючися на розуміння факторів інформаційної безпеки особистості, сутності і змісту інформаційної безпеки особистості, можливо визначити фактори гомеостазису інформаційної безпеки особистості.

Першим фактором інформаційної безпеки особистості є рівень сформованості світоглядно-ментальної складової інформаційної безпеки особистості, що базується на світогляді особистості, системі гуманітарних та соціально-економічних знань особистості, переконаннях особистості, системі цінностей і ціннісних орієнтацій особистості, її життєвих позиціях та ідеалах.

Особливої актуальності в цьому контексті набуває рівень сформованості світоглядно-ментальної складової еліти українського суспільства, яка постає його провідною верствою. Така актуальність у сучасних умовах життєдіяльності українського суспільства зумовлена такими обставинами:

– еліта є основним суб'єктом виробництва, збереження і розповсюдження духовних цінностей суспільства, спрямовує процес цивілізаційної ідентифікації суспільства;

– представники еліт через засоби масової інформації та у процесі безпосередньої комунікації висловлюють свою оцінку і ставлення до минулого і майбутнього, сучасних подій у житті суспільства та світового співтовариства, генеруючи відповідні погляди у громадській думці;

– представники еліт є суб'єктами розроблення політичних, економічних, соціальних та інших програм розвитку суспільства, реалізація яких безпосередньо впливає на умови буття людей, і надають опосередкований вплив на погляди, ідеали і життєві стратегії особистості;

– публічне життя еліт, у якому віддзеркалюються їхні ідеали, прагнення і ціннісні орієнтації, безпосередньо впливає на світоглядні позиції громадян суспільства та їхнє ставлення до ціннісних основ буття суспільства.

Виділення світоглядно-ментальної складової інформаційної безпеки особистості як одного з її факторів зумовлює необхідність аналізу сучасного стану і тенденцій цієї складової інформаційної безпеки особистості. Ця складова інформаційної безпеки особистості формується в освітньому процесі і зумовлена парадигмою освіти, що визначає зміст і спрямованість усіх рівнів освіти, насамперед вищої освіти, у процесі функціонування якої відбувається формування світоглядно-ментальної складової інформаційної безпеки майбутньої еліти українського суспільства.

Концептуальні положення щодо змісту і спрямованості сучасної освіти сформульовано в доповіді Міжнародної комісії з освіти для XXI ст. «Освіта: прихований скарб», у якій визначено чотири основних стовпи, на яких повинна базуватися освіта [2]. Ці положення знайшли відображення в Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») (1993), у якій визначається, що вища освіта забезпечує фундаментальну наукову, загальнокультурну, практичну підготовку і спрямована на підготовку фахівців, які визначають темпи і рівень науково-технічного та соціального прогресу, сприяють утвердженню гуманістичних ідеалів, норм людського співжиття, формуванню інтелектуального потенціалу нації як найвищої цінності суспільства. Серед вихідних принципів реалізації Програми насамперед визначається гуманітаризація освіти, що покликана формувати цілісну картину світу, духовність, культуру особистості і планетарне мислення [3]. Одним зі стратегічних завдань реформування змісту освіти у Програмі визначено оптимальне поєднання гуманітарної і природничо-математичної складових освіти, теоретичних і практичних компонентів, класичної спадщини та сучасних досягнень наукової думки, органічний зв'язок з національною історією, культурою, традиціями.

Практичні шляхи реалізації Програми визначено в постанові Кабінету Міністрів України «Про розроблення державних стандартів вищої освіти» (1998) [15], яка залишається чинною і відповідно до якої освітньо-професійна програма повинна насамперед включати: цикли гуманітарної, соціально-економічної та природничо-наукової підготовки, що забезпечує певний освітній рівень; цикл професійної (професійно орієнтованої) та практичної підготовки, що разом із попередніми циклами забезпечує певний освітньо-кваліфікаційний рівень. У листі МОН України № 1/9-304 від 17 червня 2002 р. [14] було визначено пе-

релік навчальних дисциплін циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки фахівців і встановлено мінімальний навчальний час засвоєння навчальної дисципліни (годин / кредитів): основи філософських знань (філософія, релігієзнавство) – 162/3; культурологія – 54/1; психологія – 54/1; фізичне виховання – 216/4; українська мова (за професійним спрямуванням) – 54/1; іноземна мова (за професійним спрямуванням) – 297/5,5; правознавство – 81/1,5; політологія – 108/2; історія України – 108/2; соціологія – 54/1; економічна теорія – 108/2. Загальний обсяг годин на вивчення цих навчальних дисциплін становив 1296 годин (24 кредити).

Зазначені нормативно-правові акти створювали всі передумови для забезпечення реалізації в національній системі освіти концептуальних підходів і тенденцій розвитку світової освіти. Така система гуманітарної та соціально-економічної підготовки зазнала трансформації у 2009 р. [12], коли було відокремлено нормативні та вибіркові навчальні дисципліни. До переліку нормативних дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки для бакалаврів було віднесено такі дисципліни: українська мова (за професійним спрямуванням) – 90/3; історія України – 90/3; історія української культури – 60/2; іноземна мова – 150/5; філософія – 90/3. До переліку вибірових навчальних дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки для бакалаврів було віднесено такі навчальні дисципліни: політологія, соціологія, психологія, логіка, етика і естетика, релігієзнавство, основи конституційного права, економіка, історія науки і техніки. І хоча загальний обсяг годин у кредитах залишився незмінним – 24 кредити, загальний обсяг годин почав становити лише 864 години.

Починаючи з 2014 р. в національній системі освіти починає домінувати технократична парадигма – це знайшло своє відображення в наказі Міністерства освіти і науки України від 25 листопада 2014 р. № 1392 [11], яким було скасовано наказ, у якому визначався перелік не лише вибірових, але й нормативних дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки для бакалаврів. Відповідно до цього в Методичних рекомендаціях щодо розроблення стандартів вищої освіти [8] та Стандартах вищої освіти [17] знайшли відображення лише інтегральна, загальні і спеціальні (фахові, предметні) компетентності випускника. Такий підхід спирався на Проєкт Тьюнінг «Гармонізація освітніх структур в Європі» [16], у якому визначаються і розрізняються лише фахові та загальні компетентності, що складаються з навичок, умінь і знань. Таким чином, із Стандартів вищої освіти було виключено громадянські і соціальні компетентності, що формуються системою гуманітарного та соціально-економічного знання.

Востаннє зазначені дисципліни в національній системі освіти набували нормативно-правового статусу в 2015/2016 навчальному році, коли з метою

системного формування світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, загальнокультурної підготовки здобувачів вищої освіти, було рекомендовано під час розроблення навчальних планів, робочих навчальних планів на 2015/2016 навчальний рік забезпечити викладання дисциплін, що формують компетентності з історії та культури України, філософії, української мови, із загальним обсягом не менше 12 кредитів ECTS [13].

Таким чином, можливо зробити висновок, що сучасний підхід до соціальної та гуманітарної освіти суперечить основним принципам освіти у ХХІ ст., не забезпечує всебічного і гармонійного розвитку особистості та не враховує сучасних реалій буття українського соціуму, а саме: несформованість в Україні політичної нації, процеси цивілізаційної ідентифікації українського суспільства, необхідність збереження національної соціокультурної ідентичності в умовах глобалізації, процеси інформаційного протистояння в сучасному світі.

Другим фактором гомеостазису інформаційної безпеки особистості є рівень сформованості її когнітивної складової, що виявляється у вміннях особистості аналізувати й оцінювати інформацію, процеси суспільної життєдіяльності.

Опанування системи гуманітарних та соціально-економічних знань є важливою, але не самодостатньою основою інформаційної безпеки особистості. Важливою складовою постає здатність особистості до практичного застосування системи гуманітарного та соціально-економічного знання для аналізу процесів, що відбуваються в інформаційній сфері, процесах суспільної життєдіяльності.

У процесі формування вмінь застосування системи гуманітарного та соціально-економічного знання для аналізу інформації, процесів, що відбуваються в економічній, соціальній, політичній та духовній сферах життя світового співтовариства, житті українського суспільства виділяються два взаємопов'язаних процеси:

- опанування методології і методики аналізу інформації, процесів, що відбуваються в економічній, соціальній, політичній та духовній сферах життя світового співтовариства, житті українського суспільства;
- формування навичок і вмінь аналізу інформації, процесів, що відбуваються в економічній, соціальній, політичній та духовній сферах життя світового співтовариства, житті українського суспільства.

Домінування в сучасних умовах у національному освітньому просторі технократичної парадигми освіти, ставлення до змісту та обсягу гуманітарної та соціально-економічної освіти, відсутність відповідних освітніх компонент, відповідних компетентностей і результатів навчання у стандартах освіти дозволяє стверджувати, що ця проблема не отримує ефективного вирішення.

Реалізація завдання щодо формування вмінь особистості аналізувати й оцінювати інформацію, процеси суспільної життєдіяльності потребує трансфор-

мації організації вивчення гуманітарних та соціально-економічних дисциплін. Сучасна практика проведення лекційних занять у складі навчальних потоків (100 чоловік) і семінарських занять (30 чоловік) не дозволяє ефективно застосовувати інтерактивні технології проведення навчальних занять, не сприяє формуванню вмінь аналітичної діяльності.

Третім фактором гомеостазису інформаційної безпеки особистості є рівень сформованості інформаційної культури особистості, що виявляється в опануванні знаннями технологій інформаційних та інформаційно-психологічних впливів, формуванні культури користування сучасними технічними засобами інформації та комунікації.

Аналіз факторів гомеостазису інформаційної безпеки особистості дозволяє визначити основні шляхи діяльності щодо забезпечення гомеостазису інформаційної безпеки особистості в сучасних умовах буття українського суспільства. До основних шляхів такої діяльності належать:

- забезпечити перехід від технократичної парадигми освіти до соціоособистісної (суспільно-особистісної) парадигми – визначення у Стандартах вищої освіти усіх галузей знань і спеціальностей соціально-особистісних (світоглядних, громадянських, соціальних, соціально-професійних) компетентностей;

- до загальних компетентностей Стандартів вищої освіти всіх галузей знань і спеціальностей додати компетентності (здатність аналізувати й оцінювати науково-теоретичні основи і соціально-політичну спрямованість соціально-філософських та історичних концепцій, соціально-політичних і воєнно-політичних доктрин, соціально-політичних і воєнно-політичних матеріалів та інформаційних повідомлень ЗМІ; здатність аналізувати й оцінювати процеси, події та явища суспільної життєдіяльності, процеси економічного, соціального, духовного, політичного життя суспільства і світового співтовариства);

- включити до освітніх компонент освітньо-професійних програм перелік обов'язкових гуманітарних та соціально-економічних дисциплін (філософія, історія України та української культури, політологія, економіка, соціологія), що забезпечують формування світоглядно-ментальної складової інформаційної безпеки особистості, із загальним обсягом 24 кредити;

- включити до освітніх компонент освітньо-професійних програм навчальну дисципліну «Інформаційна безпека», складовими якої визначити: інформаційну безпеку суспільства та особистості; технології інформаційних та інформаційно-психологічних впливів; методологію та методику аналізу інформаційних матеріалів; культуру користування сучасними технічними засобами інформації та комунікації;

- внести зміни до організації вивчення гуманітарних та соціально-економічних дисциплін щодо зменшення чисельності лекційних потоків до 30 чоловік і чисельності груп для проведення семінарських занять до 15 чоловік.

Висновки. Проведений аналіз факторів гомеостазису інформаційної безпеки особистості дозволяє зробити кілька висновків.

На стан та ефективність функціонування інформаційної безпеки особистості діють інформаційно-пропагандистські та інформаційно-психологічні впливи, процеси життєдіяльності світового співтовариства та українського суспільства, рівень сформованості свідомості і сталість функціонування психіки особистості, здатність особистості існувати в сучасному інформаційному просторі.

До факторів гомеостазису інформаційної безпеки особистості належать: рівень сформованості світоглядно-ментальної складової інформаційної безпеки особистості, що базується на світогляді особистості, системі гуманітарних і соціально-економічних знань особистості, переконаннях особистості, системі цінностей і ціннісних орієнтацій особистості, її життєвих позиціях та ідеалах; рівень сформованості когнітивної складової інформаційної безпеки особистості, що виявляється у вміннях особистості аналізувати й оцінювати інформацію, процеси суспільної життєдіяльності; рівень сформованості інформаційної культури особистості, що виявляється в опануванні знань щодо технологій інформаційних та інформаційно-психологічних впливів, формуванні культури користування сучасними технічними засобами інформації та комунікації.

До основних шляхів діяльності щодо забезпечення інформаційної безпеки особистості в сучасних умовах належать: імплементація до національної парадигми освіти принципів сучасної світової та європейської освіти; внесення до Стандартів вищої освіти компетентностей щодо здатностей особистості аналізувати й оцінювати інформацію, економічні, соціальні, політичні і духовні процеси, що відбуваються в житті світового співтовариства та українського суспільства; включення до освітніх компонент освітньо-професійних програм переліку обов'язкових гуманітарних та соціально-економічних дисциплін і комплексної дисципліни «Інформаційна безпека особистості»; внесення змін до організації вивчення гуманітарних та соціально-економічних дисциплін щодо зменшення кількості лекційних потоків і чисельності груп для проведення семінарських занять.

ЛІТЕРАТУРА

1. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Феномен мережевих війн: до проблеми філософського осмислення. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2021. № 3 (50). С. 11–27.
2. Делор Ж. Образование: сокрытое сокровище. Основные положения Доклада Международной комиссии по образованию для XXI века / ЮНЕСКО. 1996. URL: <https://www.ifap.ru/library/book201.pdf> (дата звернення: 20.10.2021).

3. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») : постанова Каб. Міністрів України від 03.11.1993 № 896. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.10.2021).
4. Дюркгейм Э. Ценностные и «реальные» суждения. *Социологические исследования*. 1991. № 2. С. 25–35.
5. Квіткін П. В., Дятлова І. В., Петрова Л. О. Інформаційна безпека особистості: теоретико-методологічний аналіз. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2021. № 4 (51). С. 46–62.
6. Коровин В. Что такое ментальная война. *Взгляд*. 2021, 29 марта. URL: <https://vz.ru/opinions/2021/3/29/1091779.html> (дата звернення: 10.09.2021).
7. Марутян Р. Р. Смыслові війни сучасності: український вимір. *Matrix-divergent*. 13.03.2017. URL: <https://matrix-info.com/rosiya-gotuyetsya-do-velykoyi-vijny-tu/> (дата звернення: 21.06.2021).
8. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти : наказ М-ва освіти і науки України від 01.06.2017 № 600 (у редакції наказу М-ва освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 584). URL: <https://mon.gov.ua> > 2020-method-rekomendacziyi (дата звернення: 20.10.2021).
9. Пелін О. В., Давидова Ю. А. Смысловая зброя в умовах інформаційних війн. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: «Педагогіка, соціальна робота». 2014. Вип. 31. С. 125–127.
10. Почепцов Г. Г. Смысли і війни: Україна і Росія в інформаційній і смисловій війнах. Київ : Видав. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 316 с.
11. Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 09.07.2009 року № 642 : наказ М-ва освіти і науки України від 25.11.2014 № 1392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1392729-14#Text> (дата звернення: 20.10.2021).
12. Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента : наказ М-ва освіти і науки України № 642 від 09.07.2009 (зі змінами згідно з наказами М-ва освіти і науки України № 259 від 29.03.2010, № 831 від 25.08.2010). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0642290-09#Text> (дата звернення: 20.10.2021).
13. Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін : лист М-ва освіти і науки України від 11.03.2015 № 1/9-120. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-120729-15#Text> (дата звернення: 20.10.2021).
14. Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах у 2002/2003 навчальному році : лист М-ва освіти і науки України № 1/9-304 від 17.06.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-304290-02#Text> (дата звернення: 12.10.2021).
15. Про розроблення державних стандартів вищої освіти : постанова Каб. Міністрів України від 07.08.1998 № 1247. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1247-98-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.10.2021).

16. Проект Тьюнінг «Гармонізація освітніх структур у Європі». URL: https://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf (дата звернення: 20.10.2021).
17. Стандарти вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti/> (дата звернення: 20.10.2021).

REFERENCES

1. Danilyan, O. G., Dzoban, O. P. (2021). Fenomen merezhevykh viin: do problemy filosofskoho osmyslennia. *Visnyk Natsionalnoho yurydychnoho universytetu imeni Yaroslava Mudroho. Serii: Filosofiia, filosofiia prava, politolohiia, sotsiolohiia – The Bulletin of Yaroslav Mudryi National Law University. Series: Philosophy, philosophies of law, political science, sociology*, 3 (50), 11-27 [in Ukrainian].
2. Delor, ZH. (1996). *Obrazovanie: sokrytoe sokrovishche. Osnovnye polozheniya Doklada Mezhdunarodnoj komissii po obrazovaniyu dlya XXI veka.* YUNESKO. URL: <https://www.ifap.ru/library/book201.pdf> [in Russian].
3. Derzhavna natsionalna prohrama «Osvita» («Ukraina XXI stolittia»). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 lystopada 1993 r. № 896. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
4. Dyurkgejm, E. (1991). Cennostnye i «real'nye suzhdeniya». *Sociologicheskie issledovaniya – Sociological Studies*. 2, 25-35 [in Russian].
5. Kvitkin, P. V., Diatlova, I. V., Petrova, L. O. (2021). Informatsiina bezpeka osobystosti: teoretyko-metodolohichniy analiz. *Visnyk Natsionalnoho yurydychnoho universytetu imeni Yaroslava Mudroho. Serii: filosofiia, filosofiia prava, politolohiia, sotsiolohiia – The Bulletin of Yaroslav Mudryi National Law University. Series: Philosophy, philosophies of law, political science, sociology*, 4 (51), 46-62 [in Ukrainian].
6. Korovin, V. (2021). Chto takoe mental'naya vojna. *Vzglyad – Sight*, 29 marta. URL: <https://vz.ru/opinions/2021/3/29/1091779.html> [in Russian].
7. Marutian, R. R. Smyslovi viiny suchasnosti: ukrainskyi vymir. *Matrix-divergent*, 13.03.2017. URL: <https://matrix-info.com/rosiya-gotyetsya-do-velykoyi-vijny-tu/> [in Ukrainian].
8. Metodychni rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv vyshchoi osvity. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 01.06.2017 № 600 (u redaktsii nakazu Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 30.04.2020 r. № 584). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/2020-metod-rekomendaciyi> [in Ukrainian].
9. Pelin, O. V., Davydova, Yu. A. (2014). Smyslova zbroia v umovakh informatsiinykh viin. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: «Pedagogika, sotsialna robota» – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: «Pedagogy, social work», issue 31*, 125–127 [in Ukrainian].
10. Pocheptsov, H. H. (2016). Smysly i viiny: Ukraina i Rosiia v informatsiinii i smyslovii viinakh. Kyiv: Vydavnychy dim «Kyievo-Mohylianska akademiia» [in Ukrainian].

11. Pro vyznannia takym, shcho vtratyv chynnist nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 09.07.2009 roku № 642. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 25.11.2014 № 1392 (2014). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1392729-14#Text> [in Ukrainian].
12. Pro orhanizatsiiu vyvchennia humanitarnykh dystsyplin za vilnym vyborom studenta: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 642 vid 09 lypnia 2009 roku (Zi zminamy zghidno nakaziv Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 259 vid 29.03.2010 roku, № 831 vid 25.08.2010 roku). (2010). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0642290-09#Text> [in Ukrainian].
13. Pro orhanizatsiiu vyvchennia humanitarnykh dystsyplin: Lyst Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 11.03.2015 roku № 1/9-120. (2015). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-120729-15#Text> [in Ukrainian].
14. Pro orhanizatsiiu navchalnoho protsesu u vyshchykh navchalnykh zakladakh u 2002/2003 navchalnomu rotsi: Lyst Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 1/9-304 vid 17.06.2002. (2002). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-304290-02#Text> [in Ukrainian].
15. Pro rozroblennia derzhavnykh standartiv vyshchoi osvity. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 7 serpnia 1998 r. № 1247. (1998). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1247-98-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
16. Proiekt Tiuninh «Harmonizatsiia osvitnykh struktur u Yevropi». (2006). URL: https://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf [in Ukrainian].
17. Standarty vyshchoi osvity. (2021). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzheni-standarti-vishoyi-osviti/> [in Ukrainian].

Квиткин Петр Васильевич, кандидат философских наук, профессор, профессор кафедры философии, Харьковский национальный университет Воздушных Сил имени Ивана Кожедуба, Украина

Дятлова Ирина Владимировна, кандидат философских наук, старший преподаватель кафедры философии, Харьковский национальный университет Воздушных Сил имени Ивана Кожедуба, Украина

Петрова Людмила Александровна, кандидат философских наук, доцент, ученый секретарь, Харьковский национальный университет Воздушных Сил имени Ивана Кожедуба, Украина

ИНФОРМАЦИОННАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ ЛИЧНОСТИ: ФАКТОРЫ ГОМЕОСТАЗИСА

Рассмотрена проблема гомеостаза информационной безопасности личности в современном обществе. Исследованы факторы, влияющие на состояние и тенденции информационной безопасности личности. Определены факторы гомеостаза

информационной безопасности личности. Обоснованы направления деятельности по обеспечению гомеостазиса информационной безопасности личности в современных условиях бытия украинского общества.

Ключевые слова: *информационная безопасность личности, факторы гомеостазиса информационной безопасности личности, направления деятельности по обеспечению гомеостазиса информационной безопасности личности.*

Kvitkin Petro Vasyliovych, PhD in Philosophy, Professor,
Professor of Department of Philosophy, Ivan Kozhedub Kharkiv National
Air Force University, Ukraine

Diatlova Iryna Volodymyrivna, PhD in Philosophy,
Senior Teacher of the Department of Philosophy, Ivan Kozhedub Kharkiv
National Air Force University, Ukraine

Petrova Lyudmyla Olexandrivna, PhD in Philosophy, Academic Secretary, Ivan
Kozhedub Kharkiv National Air Force University, Ukraine

PERSONAL INFORMATION SECURITY: FACTORS OF HOMEOSTASIS

The problem of homeostasis of personal information security in modern society is considered. The factors influencing the state and trends of personal information security have been investigated. Factors for homeostasis of personal information security have been determined. The directions of activities to ensure homeostasis of information security of an individual in the modern conditions of the Ukrainian society are substantiated.

Keywords: *information security of a person, factors for homeostasis of information security of a person, directions of activities to ensure homeostasis of information security of a person.*

